

Arolygon Bywyd Gwylt

Yr offer sydd ei angen

- Copi o'r daflen waith 'Offer Arolwg Bywyd Gwylt', un fesul grŵp
- Copi o'r daflen waith 'Trapiau Infertebratau', un fesul grŵp
- Copi o'r daflen waith 'Ymchwiliad Infertebratau', un fesul grŵp
- Offer arsylwi, e.e. rhwyd dipio dyfrol, ysbieन्द्रych, rhwyd ysgubo, camera llwybr, chwyddwydr fach
- Pensiliau, clipfyrddau
- Deunyddiau sylfaenol ar gyfer trapiau (cardfwrdd, llinyn, blawd, cwpanau plastig, papur, hambyrddau, tywod, pridd, siwgr ac ati)
- Chwyddwydrau
- Rhwydi
- Dyfeisiau y gellir eu defnyddio i gysylltu â'r rhyngwrwd a mynediad i'r rhyngwrwd (os yn defnyddio Seek/iNaturalist)

I gwblhau'r gweithgaredd

1. Gofynnwch i'r dysgwyr awgrymu enghreifftiau o offer y gellid eu defnyddio i ddod o hyd i fywyd gwylt a'i gofnodi.
2. Os ar gael, dangoswch amrywiaeth o offer cofnodi bywyd gwylt i'r dosbarth i sbarduno chwilfrydedd a diddordeb.
3. Rhannwch y daflen waith 'Offer Arolwg Bywyd Gwylt', un i bob grŵp. Gofynnwch i'r dysgwyr baru pob darn o offer gyda'r math o fywyd gwylt y mae'n helpu i'w weld/dod o hyd iddo.
4. Trafodwch atebion ac eglurwch sut mae pob offeryn yn gweithio, gan ddefnyddio offer go iawn os ar gael.
5. Heriwch y dysgwyr i ystyried ffyrdd eraill o arolygu bywyd gwylt (e.e. trapiau pryfed, trapiau ôl troed, dyfeisiau gwrando). Rhannwch syniadau gyda'r dosbarth cyfan.
6. Rhowch daflen waith 'Ymchwiliad Infertebratau' i bob grŵp, a fydd yn eu cefnogi i:
 - Ddewis **sut** y byddant yn arolygu infertebratau.
 - Creu **cynllun ymchwil** syml: Beth sydd ei angen arnom? Lle byddwn ni'n edrych? Beth fyddwn ni'n ei gofnodi?
7. Cefnogwch y dysgwyr i gyflawni eu cynlluniau, gan greu eu trapiau eu hunain i chwilio am infertebratau o'u dewis.
8. Efallai y bydd dysgwyr yn dymuno defnyddio ap fel Seek/iNaturalist i gofnodi eu canfyddiadau.
9. Rhowch gyfle i'r grwpiau gyflwyno a myfyrio ar ganlyniadau eu hymchwiliad.

ATEBION:

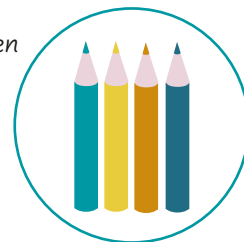
1. Morlo - YSBIENDDRYCH	6. Pili pala - RHWYD SGUBO
2. Ystlym - CANFODYDD YSTLYM	7. Berdys - RHWYD DIPIO DYFROL
3. Gwyfyn - TRAP GWYFRYN	8. Dolffin - DRÔN
4. Hugant - TELESGOP	9. Dyfrgi - CAMERA BYWYD GWYLLT
5. Tinwen y garn - CAMERA	10. Llygaid meheryn - CHWYDDWYDR FACH

Offer Arolwg Bywyd Gwylt

I gwblhau'r gweithgaredd

Tynnwch linell o'r anifail i beth y gallech ei ddefnyddio i ddod o hyd iddo.

Offer sydd ei angen
(fesul grŵp)

Morlo

Rhwyd Sgubo

Ysbienddrych

Pili pala

Ystlym

Telesgop

Camera

Berdys

Gwyfyn

Chwyddwydr
Fach

Rhwyd Dipio
Dyfrol

Dolffin

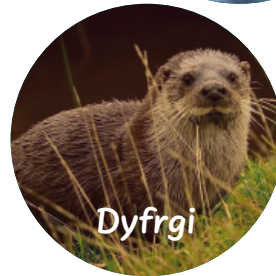
Hugant

Drôn

Trap Gwyfryn

Dyfrgi

Tinwen y
garn

Canfodydd
Ystlym

Camera
Bywyd Gwylt

Llygaid
meheryn

Mae gwyddonwyr yn defnyddio tagiau lloeren a GPS i olrhain anifeiliaid a helpu i'w hamddiffyn.

Trapiau Infertebratau

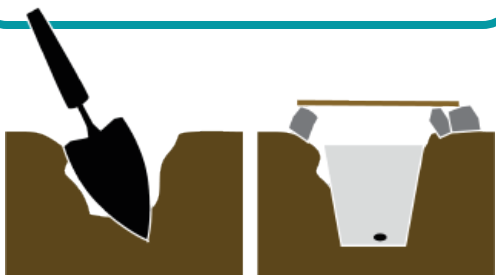
Nid oes angen trap arnoch bob amser i weld infertebratau.

Trwy eistedd yn dawel ac arsylwi yn ofalus gallwch weld amrywiaeth o greaduriaid diddorol. Fodd bynnag, os hoffech ymchwilio ymhellach, dyma rai trapiau syml a all eich helpu ...

1. Trap Syml

Byddwch angen

Trywel
Cwpan plastig neu jar
Cerrig
Darn o bren neu hen ddeilen

Cyfarwyddiadau

1. Cloddiwch dwll bach yn y ddaear a rhowch y cwpan ynddo. Gwnewch yn siŵr bod top y cwpan yn wastad gyda'r pridd.
2. Rhowch ychydig o gerrig bach o amgylch ymyl y twll a gosod y darn o bren neu ddeilen dros y top, gan ei osod ar y cerrig. Gadewch y trap am ychydig oriau, yna ewch i weld beth sydd wedi'i ddal.
3. Ar ôl gorffen, rhyddhewch unrhyw greaduriaid yn ôl i'w cynefin, clirio'r trap a llenwi'r twll i adael yr ardal fel ag yr oedd.

2. Trap Deilen Melys

Byddwch angen

Brwsh paent
Siwgr neu fêl
Dŵr cynnes
Powlen fach
Deilen fawr neu ddarn o rhisgl

Cyfarwyddiadau

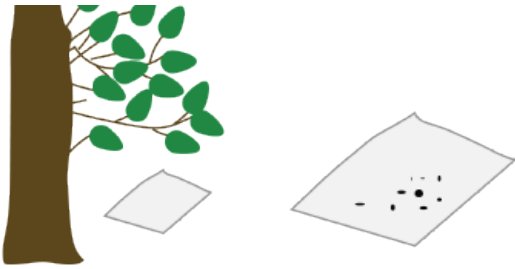
1. Cymysgwch ychydig bach o ddŵr cynnes gyda siwgr neu fêl mewn powlen i greu toddiant gludiog
2. Gadewch i'r gymysgedd oeri ychydig, yna defnyddiwch frwsh paent i'w ledaenu ar ddeilen fawr neu ddarn o risgl.
3. Rhowch y ddeilen melys mewn ardal lle mae infertebratau yn debygol o ymweld, fel ger llwyni, coed neu flodau.
4. Gadewch y trap am ychydig ac arsylwi pa infertebratau sy'n cael eu denu i'r wyneb melys.
5. Ar ôl gorffen, tynnwch y ddeilen / rhisgl er mwyn osgoi tarfu ar yr amgylchedd naturiol.

Trapiau Infertebratau

3. Trap Guro

Byddwch angen

Cynfas gwyn neu ddarn mawr o bapur gwyn
Cangen fach neu ffon

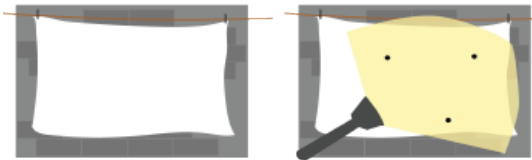
Cyfarwyddiadau

1. Dewch o hyd i goeden neu lwyn gyda digon o ddail a changhennau.
2. Daliwch y gynfas wen neu bapur o dan gangen.
3. Tapiwch neu ysgwydwch y gangen yn ysgafn gan ddefnyddio ffon i ryddhau unrhyw infertebratau.
4. Gwylwch wrth i infertebratau bach ddisgyn ar y gynfas.
5. Arsylwch a nodwch y creaduriaid yn ofalus cyn gadael iddynt fynd yn ôl i'w cynefin.

4. Trap Golau

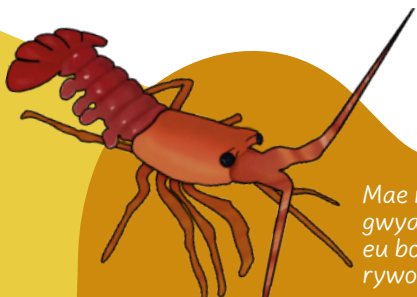
Byddwch angen

Fflachlamp neu olau llachar
Cynfas wen neu ddarn mawr o bapur gwyn
Llinyn neu begiau (dewisol, ar gyfer dal y gynfas)

Cyfarwyddiadau

1. Dewch o hyd i le tawel yn yr awyr agored i ffwrdd o oleuadau llachar eraill.
2. Rhowch y gynfas wen yn erbyn wal, ffens, neu rhwng coed. Gallwch ei ddal gyda llinyn neu begiau os oes angen.
3. Dychwelwch ar ôl iddi dywyllu a rhowch fflachlamp neu lamp o flaen y gynfas fel ei fod yn disgleirio'n llachar ar yr wyneb.
4. Arhoswch i infertebratau'r nos gael eu denu i'r golau a glanio ar y gynfas.
5. Arsylwch ar y gwahanol rywogaethau sy'n ymddangos, yna gadewch iddynt hedfan i ffwrdd heb darfu arnynt.

Mae recordio infertebratau yn helpu gwyddonwyr i fonitro bioamrywiaeth gan eu bod yn cyfrif am dros 95% o rywogaethau anifeiliaid.

Cynlluniwch eich ymchwiliad infertebratau eich hun

Ysgrifennwch eich syniadau isod:

1. Pa infertebratau hoffech chi eu gweld?

2. Lle byddwch chi'n edrych?

Ticiwch un neu fwy.

☐

Coed

☐

Llwyni

☐

Glastwellt

☐

Creigiau

☐

Tywod

☐

Dŵr

☐

Arall

3. Pryd ydych chi'n meddwl yw'r amser gorau i edrych?

Ticiwch yr amser gorau.

☐

Bore

☐

Prynhawn

☐

Cyfnos

☐

Nos

4. Sut fyddwch chi'n canfod yr anifail hwn?

Tynnwch lun neu disgrifiwch eich dull.

5. Rhestrwch yr offer neu'r deunyddiau y byddwch eu hangen ar gyfer eich ymchwiliad.

6. Cofnodwch eich sylwadau.

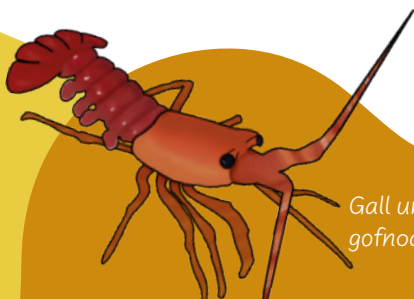
Beth welsoch chi? Disgrifiwch neu tynnwch lun o'ch canfyddiadau.

7. A ddaethoch o hyd i'r anifail yr oeddech yn chwilio amdano?

Os felly, disgrifiwch yr hyn yr oedd yn ei wneud. Os na, beth ydych chi'n meddwl ddigwyddodd?

TRAFOD

Beth wnaethoch chi ei fwynhau fwyaf am eich ymchwiliad?
Beth fydddech chi'n ei wneud yn wahanol y tro nesaf?

Gall unrhyw un gofnodi bywyd gwyllt, trwy gofnodi'r dyddiad, lleoliad, rhywogaeth a'r cynefin.